

büyürken

2025-2026 | SAYI 2

4 YAŞ ÇOCUĞUNUN GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

Okul öncesi dönem, çocukların tüm gelişim alanlarında temellerin atıldığı, düşünme, dil, motor, sosyal duygusal ve öz bakım becerilerinin hızla geliştiği kritik bir dönemdir. Çocukların gelişim süreci belli bir sıra izlese de her çocuk bu aşamaları kendi hızında tamamlar. Örneğin, bazı çocuklar dil gelişiminde hızlı yol alırken, bazıları motor becerilerde daha öne çıkabilir. Bu çeşitlilik, gelişimin dinamik ve bireysel oluşunun doğal bir yansımasıdır. Bu dönemde sağlanan destek ve zenginleştirilmiş çevre, çocukların sağlıklı bireyler olarak yetişmelerinde büyük rol oynar.

Gelişimde Etken Faktörler: Genetik ve Çevre

Gelişimi; doğuştan gelen mizaç ve potansiyel ile çocuğun içinde büyüdüğü dilsel, sosyal ve fiziksel çevre birlikte şekillendirir. Zengin bir dil ortamı, oyun ve hareket olanakları ile duygusal olarak güvenli ilişkiler her alanı besler. Gelişim alanları birbirini etkiler; örneğin dil gelişimi bilişsel süreçleri, bilişsel ilerleme de dili destekler. Çocukların çok yönlü gelişimlerini desteklemek için onlara dengeli bir gelişim ortamı sunmak bu yüzden önemlidir.

Gelişimde Denge ve Özelleşme

Gelişim genelden özele doğru ilerler. Örneğin, önce bütün elini kullanan çocuk zamanla parmaklarını daha ustaca kullanır; kaba motor kontrolü geliştikçe ince motor beceriler de güçlenir. Bu doğal özelleşmeyi destekleyen deneyimler (kesme-yapıştırma, boncuk dizme, günlük yaşam becerileri vb.) gelişimi hızlandırır.

Zihinsel Gelişim ve Dil Gelişimi

- Kelime hazneleri hızla genişler. Yeni kelimeler öğrenmeye meraklıdırlar ve bunları günlük hayatlarında kullanmaya çalışırlar.
- Cümlelerinde neden-sonuç ilişkisi kurmaya başlarlar ve sürekli “Neden?”, “Nasıl?” gibi sorular sorarlar.
- Ana renkleri tanırırlar.

- Günlük hayatta karşılaştıkları nesneleri kullanma becerileri, kendilerine verilen fırsatlar paralelinde gelişir.
- Somut düşünme tarzına sahiptirler, mecazi ifadeleri anlamazlar.
- şiir ve şarkı ezberleyebilirler, bu da dil gelişimlerine katkı sağlar.

Fiziksel Gelişim

- Bedenlerini daha rahat kullanabilir, kendilerine atılan topu yakalayabilir, zıplatabilir ve ona tekmeye karşılık verebilirler.
- Tek ayak üzerinde 5 saniye kadar durabilir, 3 tekerlekli bisikleti kullanabilirler.
- Parmak ucunda yürüyebilirler.
- Küçük makas kullanabilirler.
- Bu yaşın sonlarına doğru çizimleri daha anlamlı olur; en az 3 vücut parçasından oluşan insan izebilirler.

Sosyal ve Duygusal Gelişim

- Dramatik rol oyunları oynamaktan hoşlanırlar.
- Sıra beklemeyi öğrenirler ve oyunlarda kurallara uyma becerileri gelişir.
- Yaratıcılıklarını kullanarak farklı materyallerle oyunlar kurabilirler.
- Grup oyunlarını daha fazla tercih ederler ve arkadaşlarıyla işbirliği yapma becerileri gelişir.
- Yaşadıkları olayları oyunlarına yansıtarak duygusal rahatlama sağlarlar.
- Paylaşma bilinci oluşmaya başlar ve cinsiyete ait roller belirginleşir.

Gelişimi Desteklemek için Anne Babalara neriler

- **Dil Gelişimini Desteklemek için:** ocuğunuzla tam cmlerle konuşun, her gün düzenli olarak kitap okuyun ve okuduklarınız hakkında sohbet edin. Sorularına sabırla yanıt vererek merakını teşvik edin.

- **Motor Gelişim İçin:** Her gün kısa süreli bile olsa açık havada oynaması için imkan yaratın. Park, tırmanma ve denge oyunları kaba motor becerileri güçlendirir.
- **Öz Bakım Becerilerini Desteklemek İçin:** Çocuğunuzun kendi başına yemek yemesine, dişlerini fırçalamasına ve basit kıyafetleri giymesine izin verin. Ona yaşına uygun sorumluluklar vererek bağımsızlığını teşvik edin.
- **Sosyal ve Duygusal Gelişimi İçin:** Duygularını tanımasına yardımcı olmak adına hisleri hakkında sohbet edin. Oyunlarında yaratıcı malzemeler kullanarak onun hayal gücünü geliştirin. Gerekli durumlarda isteklerini erteleyebilmesi için kısa süreli bekletmelerde bulunun. Öfke, hayal kırıklığı, oyundan dışlanma, korku gibi baş etmesi güç duygular karşısında kapsayıcı olup yaşadıklarını anlamlandırmasına yardımcı olun.
- **Problem Çözme ve Akıl Yürütme Becerilerini Desteklemek İçin:** Hikâye sıralama etkinlikleri yapın, iki nesne arasındaki benzerlik ve farklılıkları sormak gibi basit akıl yürütme etkinlikleri ile bilişsel gelişimini destekleyin.
- **Ekran Kullanımını Sınırlayın:** Ekran karşısında geçirdiği zamanı nitelikli içeriklerle sınırlayın ve alternatif aktiviteler sunun. Bir oturuşta ekran başında 20 dakikadan fazla zaman geçirmemesi önemli bir sınır olabilir.

Unutmayın, çocuğunuzun gelişimini desteklemenin en etkili yollarından biri, ona zenginleştirilmiş bir çevre sunmak ve birlikte keyifle vakit geçirebileceğiniz etkinlikler yapmaktır. Bu, hem öz düzenleme becerilerinin gelişmesine katkı sağlar hem de ileriki yaşamında karşılaşılabilecek zorluklarla başa çıkabilme yetisini güçlendirir.

Terakki Vakfı Okulları

Psikolojik Danışma ve Rehberlik Servisi

KAYNAKÇA:

- <https://www.cdc.gov/act-early/milestones/4-years.html>
- Türk Psikologlar Derneği Okul Öncesi Komisyonu Gözlem Formu.
- Yavuzer, Haluk. "Ana-Baba Okulu", Remzi Kitabevi, İstanbul,
- Yavuzer, Haluk. "Çocuk Psikolojisi", Remzi Kitabevi, İstanbul,
- <http://www.sdoakademi.com/oz-duzenleme/>

